

Андрій ПЕТРАШ

провідний науковий співробітник науково-освітнього відділу

Національного заповідника «Давній Галич»

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6929-1844>

email: Dertasiel@email.ua

КОРОТКОТРИВАЛА МІСІЯ ТОВАРИСТВА ІСУСА У СТРИЮ (1904–1905)

Зазначено, що після нетривалої заборони в 1848–1852 рр. Товариство Ісуса відновило діяльність у Львівській архидієцезії впродовж другої половини XIX ст. орден не тільки повернувся до своїх осередків у Тернополі та Львові, а й активізував місіонерську діяльність у Станіславові, Чернівцях і Коломиї, де йому вдалося зібрати пожертви та з допомогою місцевої влади організувати будівництво трьох великих костелів.

Стверджено, що на початку XX ст. єзуїти отримали запрошення від Львівського архієпископа Юзефа Більчевського розпочати місію у Стрию, оскільки католицьке духовенство разом із міською владою було зацікавлене у спорудженні нового великого костелу для міста, адже однієї святині для належного забезпечення духовних потреб населення латинського віросповідання було замало. Встановлено, що Товариство Ісуса мало два завдання: організувати збір пожертв і будівництво храму, а також провадити душпастирську роботу, передовсім серед місцевих робітників. Визначено, що така конкретна спрямованість духовної праці була пов'язана з поширенням соціалістичних ідей серед робітничого стану в Галичині, і Католицька Церква мусила давати відповідь на тогочасні суспільні проблеми, тим більше, що соціалістичні лозунги містили антиклерикальні елементи.

Констатовано, що Товариство Ісуса прибуло до міста в січні 1904 р., але наприкінці жовтня 1905 р. керівництво ордену прийняло рішення закінчити місію. Розглянуто перебування Товариства Ісуса у Стрию в цей час, висвітлено діяльність єзуїтів у місті.

Ключові слова: Товариство Ісуса, єзуїти, Стрий, Львівська архидієцезія, Римо-Католицька Церква.

Товариство Ісуса відновило діяльність у Галичині 1820 р.^{*}, утворивши в регіоні Галицьку провінцію ордену, яка охоплювала територію Перемишльської, Тарнувської, Краківської і Львівської дієцезій. Щодо останньої, то його осередки розміщувалися в Тернополі та Львові, де єзуїти виконували душпастирські обов'язки й займалися освітою. Після революції 1848 р. австрійська влада заборонила діяльність ордену на 4 роки – уже з 1852 р. він міг відновити душпастирську працю в імперії, зокрема і в названих двох містах Східної Галичини.

^{*} Діяльність ордену єзуїтів заборонив папа Климент XIV (Clemens PP. XIV) у 1773 р. і відновив папа Пій VII (Pius PP. VII) 1814 р.

Упродовж другої половини XIX ст. кількість членів Товариства Ісуса в Галицькій провінції збільшувалася. Якщо 1852 р. у Галицькій провінції налічувалося 134 єзуїти, то 1880 р. їхня кількість зросла майже вдвічі – 241 особа¹. На початку XX ст. у Галичині перебувало вже 456 членів ордену². Зростання чисельності єзуїтів уможливило відкриття нових домів у регіоні. З 1880-х років такі з'явилися у Львівській архидієцезії. У 1883 р. єзуїти прибули до Станіслава на запрошення вірменського архієпископа Ісака-Миколая Ісаковича (Izaak Mikołaj Isakowicz). У 1885 р. Варшавський архієпископ Зигмунт Щенський Фелінський (Zygmunt Szczęśny Feliński) запросив Товариство Ісуса до Чернівців, де на той час перебував і він сам. У 1896 р. єзуїти розпочали діяльність у Коломиї, оскільки міська рада запропонувала їм організувати будівництво храму³. В усіх названих населених пунктах орден займався душпастирською діяльністю. Історії відкриття цих місій подібні. Як правило, Товариство Ісуса спершу запрошувала місцева влада або хтось із духовенства. Опісля члени ордену в кількості від двох до чотирьох осіб прибували до міста, де починали будову костелу й відкривали місіонерський дім.

Діяльність ордену єзуїтів у Львівській архидієцезії в українській історіографії представлена науковими працями Руслана Басенка⁴, Сергія Серякова⁵, Тетяни Шевченко⁶. Об'ємних досліджень про Товариство Ісуса в Галичині у XIX ст. на сьогодні немає. Щодо польських наукових пошуків, то найперше на увагу заслуговує праця о. Станіслава Заленського (Stanisław Załęski), яка описує історію ордену від початку його прибуття на землі Речі Посполитої аж до 1905 р.⁷ Також ця проблематика у Галичині розкрита в роботах Владислава Хотковського (Władysław Chotkowski)⁸, о. Людвіка Гжебеня (Ludwik Grzebień)⁹, Беати Топій-Стемпінської (Beata Topij-Stempińska)¹⁰,

¹ Catalogus Provinciae Galicianae Societatis Jesu ineunte anno 1880. Cracoviae: Ex Typographia Pobudkiewicz, 1880. S. 23.

² Catalogus Provinciae Galicianae Societatis Jesu ineunte anno MCM. Cracoviae: E Typographia «Czas» Exducebat Josephus Łakociński, 1900. S. 45.

³ Załęski S. Jezuiti w Polsce. Kraków: Drukiem i nakładem W.L. Anczyca i Sp., 1906. T. 5: Cz. 2. Jesuici w Polsce Porozbiorowej. 1820–1905. S. 1009, 1039, 1093.

⁴ Басенко Р. Генеза і зміст освітньо-виховного напряму молодіжної політики ордену єзуїтів (XVI–XVII століття). *Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії*. 2014. № 17. С. 67–78.

⁵ Серяков С. Єзуїтське шкільництво як чинник культурного розвитку Речі Посполитої в польській історіографії другої половини 1830-х – початку 1850-х рр. *Харківський історіографічний збірник*. 2013. № 12. С. 112–128; Серяков С. Черговий крок у спростуванні «чорної легенди» про єзуїтів. *Схід–Захід: Історико-культурологічний збірник*. 2009. № 13–14. С. 386–401.

⁶ Шевченко Т. Єзуїтське шкільництво на українських землях останньої чверти XVI – середини XVII ст. Львів, 2005. 340 с.

⁷ Załęski S. Jezuiti w Polsce... 1300 s.

⁸ Chotkowski W. Powrót i powtórne zniesienie Jezuitów w Galicyi 1820–1848 na podstawie archiwalioów rządowych. Warszawa: nakł. «Kwartalnika Teologicznego», 1904. 129 s.

⁹ Encyklopedia wiedzy o jezuitach na ziemiach Polski i Litwy 1564–1995 / red. L. Grzebień. Kraków: WAM, 1996. 888 s.

¹⁰ Topij-Stempińska B. Uczniowie jezuitckich instytucji edukacyjnych w Galicji w XIX wieku. Portret zbiorowy. Kraków: Ignatianum, 2019. 440 s.

о. Анджея Павла Бієса (Andrzej Paweł Bieś)¹¹, Станіслава Августинєка (Stanisław Augustynek)¹², о. Станіслава Цешлака (Stanisław Cieślak)¹³.

Мета статті – висвітлити історію місії Товариства Ісуса у Стрию, проаналізувати причину появи єзуїтів у місті, а також чому орден покинув його після нетривалого перебування. Передовсім буде визначено, у чому конкретно полягала специфіка духовної праці ордену у вказаному місті. Окрему увагу приділю ставленню членів ордену до поширених на той час серед робітників соціалістичних ідей.

Ініціатива запросити до Стрия Товариство Ісуса належала Львівському архієпископу Юзефу Більчевському (Józef Bilczewski), який 1903 р. здійснив візит до міста¹⁴. Він зазначив, що одного костелу для такої великої римо-католицької громади й населеного пункту, який постійно розвивається, замало¹⁵. Після візиту владика розпочав листування з провінціалом* Товариства Ісусового. Тоді ці функції в Галичині виконував о. Владзімєж Ледуховський (Włodzimierz Ledóchowski). У першому листі архієпископ інформував, що місто потребує ще одного римо-католицького храму і чернечого ордену, який би ним опікувався. Очевидно, мовилося про те, що ним повинно бути Товариство Ісуса. Також він зазначав потребу душпастирської праці для місцевих робітників¹⁶. Проблема костелу в місті була обговорена в міській раді. Під час засідання одногосно ухвалили рішення виділити єзуїтам 15 тис. корон, які повинні були рівномірно виплатити впродовж 3 років¹⁷. Орден уже мав досвід спорудження великих костелів у Станіславові, Чернівцях і Коломиї після початку місії в цих населених пунктах Товариство Ісуса. Отримавши офіційний дозвол від генерала ордену, єзуїти вирушили до Стрия.

На цю місію відправили о. Арнольда Вашицу (Arnold Waszyca), який прибув до Стрия 4 січня 1904 р. Спершу орден викупив ділянку неподалік залізничної станції сумою в 23 тис. корон, а також пошкоджений будинок, у якому о. Вашица організував будівництво каплиці для проведення богослужінь і зборів коштів на спорудження костелу. Будувати її йому допомагав бр. Станіслав Дидек (Stanisław Dydek) із Хирова, а також львівські інженери Броніслав Бауєр (Bronisław Bauer) і Кароль Ріхтман-Рудневський (Karol Richtman-Rudniewski)¹⁸.

¹¹ Bieś A. P. Jan Badeni SJ (1858–1899): U początków ruchu społecznego katolików w Galicji. Kraków: WAM, 2012. 396 s.

¹² Augustynek S. Prowincja Małopolska Towarzystwa Jezusowego w latach 1926–1939: Praca doktorska. Kraków, 2020. 384 s.

¹³ Cieślak S. Działalność społeczno-kulturalna jezuitów galicyjskich w stowarzyszeniach katolickich 1856–1914. Kraków: WAM, Akademia Ignatianum w Krakowie, 2013. 472 s.

¹⁴ Rezydencya w Stryju. *Nasze Wiadomości*. 1904. T. 1. S. 581.

¹⁵ Archiwum Prowincji Polski Południowej Towarzystwa Jezusowego (ATJKr). Sygn. 1479-I: Dokumenty odnoszące się do pobytu Jezuitów w Stryju w latach 1903–1905. S. 4.

* Провінціал – єзуїт, який керував однією із провінцій ордену. Під його наглядом перебували локальні осередки, які, на відміну від інших орденів, називалися «місіонерськими домами», а не монастирями. Підпорядковувався провінціал генералові Товариства Ісуса. Період його каденції тривав 3 роки. За життя єзуїт міг бути провінціалом тільки два періоди.

¹⁶ ATJKr. Sygn. 1479-I: Dokumenty odnoszące się do pobytu Jezuitów w Stryju w latach 1903–1905. S. 21–21 r.

¹⁷ Ibid. S. 4.

¹⁸ Rezydencya w Stryju. S. 581–582.

Допомога у вигляді речових пожертвувань надходила зі всіх осередків ордену у Львівській архидієцезії. Пожертви надсилали й інші дома Галицької провінції Товариства Ісусового, а також монахині зі Львова, Кракова, Станьонтек. Освячення каплиці Святого Франциска Ксаверія відбулося 7 лютого 1904 р., на нього прибули отці ордену, зокрема провінціал Влодзімеж Ледуховський разом із львівським суперіором* Влодзімшем Пйонткевичем (Włodzimierz Piątkiewicz)¹⁹. Ікону святого прислав пробощ Францішек Іваницький (Franciszek Iwanicki) із Вовкова, що поблизу Львова. Вона була копією ікони з давнього костелу єзуїтів у Сандомирі²⁰.

За місійним домом у місті завжди було закріплено два члени ордену. Суперіором став о. А. Вашица, який перебував на місії від початку і до кінця. Згодом до нього приєднався о. Александер Урам (Aleksander Uram), який прибув із Тернополя за тиждень після освячення каплиці й залишався на місії від 14 лютого до 12 серпня 1904 р. Потім його замінив о. Ян Нікель (Jan Nikiel), що перебував у Стрию від 11 серпня 1904 р. до 14 серпня 1905 р. На заміну о. Нікелю прийшов о. Єронім Гармата (Hieronim Harmata). Останній перебував з о. Вашицею до закінчення місії. Єзуїти займалися душпастирством не лише в самому місті, а й виїжджали в навколишні населені пункти, куди їх запрошувало місцеве духовенство. У переліку таких населених пунктів згадані Дрогобич, Кохавина, Журавно, Жулин, Синьовидне, Дроговиж, Долина, Калуш, Болехів, Жидачів, Липовець, Сколе тощо²¹. Архієпископ Більчевський написав провінціалові листа, у якому висловив щиру подяку за відкриття місіонерського дому у Стрию. Він зазначив, що душпастирської праці в єзуїтів буде достатньо не тільки в місті, а й в околицях²².

Щодо Стрия, то на початку місії отці проводили хресні дороги, потім організували реколекції для різних прошарків населення, якими був зайнятий здебільш о. Вашица, але часто на них запрошували отців єзуїтів з інших домів. Окремі заходи організували для монахинь зі Згромадження сестер Страждаючої Божої Матері (7–13 жовтня)²³. У єзуїтській каплиці відбувалися науки для пань (14–18 березня), панів (21–25 березня), офіцерів і німецьких міщан (28–31 березня). Також окремі заходи провели для робітників залізничної станції (19–26 березня) і чоловічої гімназії (26–28 березня)²⁴. У 1905 р. отці організували реколекції для робітників та інтелігенції. Отець Вашица проводив науки німецькою мовою для урядовців і офіцерів (14–17 квітня) і домашньої прислуги (3–6 квітня), а о. Заленський – для панів й окремо для пань (16–20 квітня), на які прийшло 120 і 200 осіб відповідно. Отець Вашица також організував великі реколекції для робітників залізниці (20–25 березня). На них зібралося близько 300 осіб²⁵.

* Суперіор – єзуїт, який керував місійним домом.

¹⁹ Rezydencya w Stryju. S. 583–584.

²⁰ Оригінал ікони в 1797 р. знайшов львівський канонік о. Казимир Мазуркевич. Він подарував її львівському ордену бенедиктинок, де вона зберігалася до 1874 р. Того ж року сестри передарували її парафіяльному костелу у Вовкові. АТЖКр. sygn. 1479-I: Dokumenty odnoszące się do pobytu Jezuitów w Stryju w latach 1903–1905. S. 4r.

²¹ Rezydencya w Stryju. S. 585.

²² АТЖКр. sygn. 1479-I. S. 22.

²³ Z misyj krajowych. W roku jubileuszowym 1904. *Nasze Wiadomości*. 1904. T. 1. S. 356, 364.

²⁴ Ibid. S. 367–368.

²⁵ Z misyj krajowych. Wykaz prac misyjnych z 1905 r. *Nasze Wiadomości*. 1904. T. 1. S. 624, 628.

Упродовж 1904–1905 рр. єзуїти відправляли богослужіння на честь Серця Ісусового, а також стали організаторами кількох духовних процесій у місті. Окрім того, отці займалися традиційним для них створенням маріанських содаліцій* і релігійних товариств, богослужіння для яких проводили в першу неділю щомісяця²⁶. Содаліція на честь Імені Марії і святого єпископа Станіслава була заснована 27 вересня 1904 р., її очолював о. Вашица, а президентом став проф. Юліан Прус Франковський (Julian Prus Frankowski). Також створена Содаліція діти Марії, або Содаліція пань. Враховуючи, що одна зі содалісок організувала у Стрию кравецьку школу для бідних, то основна діяльність товариства була спрямована на опіку над цими дітьми²⁷. Крім маріанських содаліцій у місті засновані такі братства: Апостольство молитви, Доброї смерті, Найсолодшого Серця Господа Ісуса з винагороджувальною комунією²⁸.

Окремої уваги заслуговує ставлення єзуїтів до соціалізму**, яке можна простежити на їхній місії у Стрию. По-перше, ділянку для майбутнього храму вибрали біля залізничної станції не випадково, а, як зазначав у листі о. Вашица, щоб робітники, серед яких шириться соціалізм, мали кращий доступ до храму²⁹. По-друге, перші реколекції й духовна праця отців у місті почалися саме серед робітничого класу, зокрема залізничників. За замітками о. Вашици, «в результаті ворожої нам соціалістичної пропаганди, до святих Таїнств приступило їх десь понад 100 [осіб – А. П.], але науки відвідувало значно більше»³⁰. По-третє, заслуговує уваги один інцидент. Залізничники, які відвідували каплицю єзуїтів, зробили хоругву для релігійних процесій. Під час її освячення з'явилися соціалісти і заявили, що хочуть мати свою. Вони погодилися зобразити на ній святих, але планували написати і соціалістичні гасла, у чому їм було відмовлено. Після цього соціалісти заявили, що все-таки матимуть власну хоругву, але ця справа, очевидно, не мала розвитку³¹. Як видно з таких деталей, орден намагався протистояти розвитку соціалістичних ідей серед робітничого класу і зберегти вплив Католицької Церкви на представників небагатого населення. Не треба забувати й того факту, що архієпископ Більчевський запросив сюди Товариство Ісуса не тільки для

* Маріанські содаліції – це релігійні товариства мирян, об'єднані за певною професійною або соціальною належністю. Кожна з них мала свій статут і перебувала під керівництвом церковної влади. Вони були найпоширенішим типом духовних об'єднань, які засновували і якими керували єзуїти. Їхнє створення – особлива частина духовної праці Товариства Ісуса.

²⁶ Rezydencya w Stryju. S. 585–586.

²⁷ Ze Stryja. *Sodalis Marianus*. 1904. T. 4. Nr 4. S. 173.

²⁸ Rezydencya w Stryju. S. 585–586.

**У 1870 р. у Львові оселився історик і соціолог Болеслав Лімановський (Bolesław Limanowski) – перший популяризатор соціалістичних ідей у Галичині. За 8 років він був змушений покинути регіон, але ідеї соціалізму ставали дедалі популярнішими серед студентів та робітників. Організація страйків і віч, демагогія і антиклерикалізм соціалістів спричиняли занепокоєння в консерваторів та лібералів. Цей факт заслуговує уваги, оскільки діяльність товариства у Львівській архидієцезії значною мірою опирається на протистоянні поширенню соціалістичних ідей серед громадськості. Католицька Церква була змушена реагувати на виклики часу, пропонуючи власні проекти для реформи тогочасного суспільства й вирішення наявних соціальних проблем.

²⁹ Rezydencya w Stryju. S. 581.

³⁰ Ibid. S. 585–586.

³¹ Ibid. S. 586–587.

організації будівництва нового храму, а й через потребу активнішої душпастирської діяльності серед робітників.

Проте місія єзуїтів у Стрию тривала недовго і закінчилася в жовтні 1905 р. Головною причиною припинення стала нездатність ордену зібрати кошти на будівництво костелу в місті. Каплиця, у якій отці проводили богослужіння і реколекції, була в поганому стані й занадто маленькою – не могла забезпечувати духовних потреб міщан. Місто потребувало нового великого храму, але коштів на його зведення в ордену не вистачало. Також у листі до магістрату від 4 травня 1905 р. вказана головна проблема, з якою зіткнувся орден: фінансова допомога в сумі 15 тис. крон, яку міська рада виділяла на спорудження святині, була недостатньою. За підрахунками о. Вашици будівництво необхідного великого костелу і невеликого житла для проживання членів ордену мало коштувати приблизно вдсятеро більше. Натомість рада висувала умову, що храм повинен бути збудований не пізніше кінця 1907 р., у разі порушення умови єзуїти мусили би повернути надані кошти. Варто відзначити, що суми, яку надавало місто, не вистачало навіть на закупівлю ділянки для будівництва костелу. Викупити необхідну територію за 23 тис. крон ордену вдалося лише завдяки пожертві з Америки³². Отець Вашица піднімав у міській раді питання про повернення коштів за купівлю ділянки, але воно залишилося невирішеним. У підсумку потенційна умова ставала ризикованою. Орден не мав фінансів. Міських пожертв було недостатньо. За весь час душпастирської праці отців вдалося зібрати тільки 600 корон³³.

Керівництво ордену було незадоволене вимогами міста, що можна висувати з тексту згаданого листа до магістрату. У документі зазначено, що жодне з міст, у яких Товариство Ісуса раніше споруджувало костели, не висувало вимог щодо повернення коштів³⁴. Як наслідок провінціал ордену о. Ледуховський вирішив закінчити місію у Стрию. Отці покинули місто 29 жовтня 1905 р. Ділянку, куплену під будівництво храму, продали за ту ж суму, за яку й купили. Речі з каплиці перевезли до колегіуму в Хирові³⁵.

Після раптового виїзду єзуїтів містяни написали листа провінціалові, де висловили прохання відновити місію у Стрию, а також надію, що костел спільними зусиллями таки буде збудований³⁶. Лист підписали 1 076 осіб, серед яких представники місцевої влади, зокрема бурмістр Александр Стояловський (Aleksander Stojalowski), президент повітової ради Альфред Хінце (Alfred Hinze), радник вищого крайового суду Артур Ауліх (Artur Aulich), державний прокуратор Якоб Льобенштайн (Jakób Lobenstien), державний прокуратор Ян Шерфф (Jan Scherff), князь Станіслав Свидригайло (Stanisław Swidrygiełło) й ін.³⁷. Проте справа не мала розвитку. Листом від 16 січня 1906 р. керівництво ордену подякувало за пропозицію і приязне ставлення, але відмовилося від подальшої місії. Своє рішення провінціал обґрунтував кількома причинами. Перша – брак коштів для спорудження великого храму і дому для проживання членів

³² ATJKr. sygn. 1479-I. S. 5.

³³ Rezydencya w Stryju. S. 587–588.

³⁴ ATJKr. sygn. 1479-I. S. 5.

³⁵ Rezydencya w Stryju. S. 589–590.

³⁶ ATJKr. sygn. 1479-I. S. 8.

³⁷ Rezydencya w Stryju. S. 590.

ордену: Стрий потребував нового костелу, а будувати маленьку святиню для такого великого міста не було сенсу. Другою стала відсутність відповідних робітників для підтримки наявного місійного дому в належному стані, спричинена, як зазначив провінціал, несподіваною смертю кількох членів ордену³⁸. Також, за словами о. Вашици, каплиця, у якій отці проводили богослужіння, могла би прослужити максимум рік, а перспектива побудови костелу перебувала під питанням³⁹. Так закінчилася короткотривала місія Товариства Ісуса у Стрию.

Незважаючи на припинення місії єзуїтів, плоди їхньої діяльності залишилися. У дев'ятому томі «*Sodalis Marianus*», журналі про маріанські содаліції в Галичині, є два невеличкі повідомлення від Содаліції Пань у Стрию. У першому за 1910 р. мовиться про те, що, незважаючи на труднощі, їхня конгрегація продовжує існувати, збиратися на адорації Святих Дарів і реколекції, а також допомагати дітям із неблагополучних родин⁴⁰. У другому за той самий рік йдеться про проведення виборів керівництва содаліції. Головною в конгрегації була Гелена Руссоцька (Helena Russocka), а модератором – отець-прелат Ян Тропінський (Jan Trzopiński) із Кохавини⁴¹.

Отже, можна констатувати, що в діяльності Товариства Ісуса у Стрию була зацікавлена міська рада й архієпископ Більчевський. Відповідно перед орденом стояло кілька завдань: спорудження великого храму для міста, зміцнення впливу Католицької Церкви серед робітників на протигагу соціалістичним ідеям. Перед місією тут товариство вже споруджувало великі храми в містах, відкривало місіонерські доми, зокрема у Станиславові, Чернівцях і Коломиї. Можна припустити, що саме тому серед усіх римо-католицьких орденів, які можна було би запросити для місіонерської діяльності, вибір впав саме на єзуїтів. Члени товариства, зокрема о. Вашица, успішно виконували душпастирські обов'язки, виїжджаючи навіть у навколишні населені пункти. Незважаючи на те, що на місії у Стрию було всього лиш два єзуїти, орден діяв активно: організовував реколекції, засновував релігійні товариства, проводив духовні заходи серед робітників. Головною причиною припинення місії стала неможливість зібрати кошти на будівництво великої святині. Через непорозуміння з місцевою владою і неможливість досягнути домовленостей, що загрожувало ордену фінансовими труднощами, єзуїти були змушені припинити діяльність.

REFERENCES

Augustynek, S. (2020). *Prowincja Małopolska Towarzystwa Jezusowego w latach 1926–1939* [Doctor's thesis]. Kraków (in Polish).

Bieś, A. P. (2012). *Jan Badeni SJ (1858–1899): U początków ruchu społecznego katolików w Galicji*. Kraków: WAM (in Polish).

Catalogus Provinciae Galicianae Societatis Jesu ineunte anno 1880. (1880). Ex Typographia Pobudkiewicz (in Latin).

³⁸ ATJKr. sygn. 1479-I. S. 27.

³⁹ Rezydencya w Stryju. S. 590.

⁴⁰ Stryj. Sodalicja Pań. *Sodalis Marianus*. 1910. T. 9. Nr 2. S. 122.

⁴¹ Ibid. Nr 6. S. 379.

Catalogus Provinciae Galicianae Societatis Jesu ineunte anno MCM. (1900). E Typographia «Czas» Exducebat Josephus Łakociński (in Latin).

Chotkowski, W. (1904). *Powrót i powtórne zniesienie Jezuitów w Galicyi 1820–1848 na podstawie archiwaliów rządowych*. Warszawa: Nakł. Kwartalnika Teologicznego (in Polish).

Cieślak, S. (2013). *Działalność społeczno-kulturalna jezuitów galicyjskich w stowarzyszeniach katolickich 1856–1914*. Kraków: WAM, Akademia Ignatianum w Krakowie (in Polish).

Grzebień, L. (Ed). (1996). *Encyklopedia wiedzy o jezuitach na ziemiach Polski i Litwy 1564–1995*. Kraków: WAM (in Polish).

Rezydencya w Stryju. (1904). *Nasze Wiadomości*, 1, 581–590 (in Polish).

Stryj. Sodalicja Pań. (1910a). *Sodalis Marianus*, 9 (2), 122 (in Polish).

Stryj. Sodalicja Pań. (1910b). *Sodalis Marianus*, 9 (6), 379 (in Polish).

Topij-Stempińska, B. (2019). *Uczniowie jezuitów w Galicji w XIX wieku. Portret zbiorowy*. Kraków: Ignatianum (in Polish).

Z misyj krajowych. W roku jubileuszowym 1904. (1904). *Nasze Wiadomości*, 1, 355–371 (in Polish).

Z misyj krajowych. Wykaz prac misyjnych z 1905 r. (1904). *Nasze Wiadomości*, 1, 615–631 (in Polish).

Załęski, S. (1906). *Jezuici w Polsce: T. 5. Cz. 2. Jesuici w Polsce Porozbiorowej. 1820–1905*. Kraków: Drukiem i nakładem W.L. Anczyca i Sp (in Polish).

Ze Stryja. (1904). *Sodalis Marianus*, 4 (4), 173 (in Polish).

Basenko, R. (2014). Heneza i зміst osvıtno-vykhovnoho napriamu molodizhnoi polityky ordenu yezuitiv (XVI–XVII stolittia). *Aktualni problemy vıtchyznianoı ta vsesvitnoı istorii*, 17, 67–78 (in Ukrainian).

Seriakov, S. (2009). Cherhovyi krok u sprostuvanni «chornoı legendy» pro yezuitiv. *Skhid-Zakhid: Istoryko-kulturolohichniy zbirnyk*, 13–14, 386–401 (in Ukrainian).

Seriakov, S. (2013). Yezuitske shkilnytstvo yak chynnyk kulturnoho rozvytku Rechi Pospolytoi v polskii istoriohrafii druhoı polovyny 1830-kh – pochatku 1850-kh rr. *Kharkivskiy istoriohrafichnyi zbirnyk*, 12, 112–128 (in Ukrainian).

Shevchenko, T. (2005). *Yezuitske shkilnytstvo na ukrainskykh zemliakh ostannoı chverty XVI – seredy ny XVII st*. Lviv: Svichado (in Ukrainian).

Andrii PETRASH

*Leading Researcher Fellow scientific and educational department
National Reserve «Ancient Halych»*

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6929-1844>

email: Dertasiel@email.ua

SHORT-TERM MISSION OF THE SOCIETY OF JESUS IN STRYI (1904–1905)

After a brief ban in 1848–1852, the Society of Jesus restored its activities in the Lviv Archdiocese. The order not only returned to its centers in Ternopil and Lviv during the second half of the 19th century, but also intensified missionary activity in Stanislaviv, Chernivtsi and

Kolomyia, where it managed to collect donations and, with the help of local authorities, successfully organize the construction of three large churches.

The article notes, that at the beginning of the twentieth century, the Jesuits received an invitation from Lviv Archbishop Józef Bilczewski to start a mission to Stryi, because the Catholic clergy, together with the city authorities, were interested in building of a new large church for the city, because the presence of one temple was not enough to properly meet the spiritual needs of the population with the Latin rite. The Society of Jesus had two tasks: to organize the collection of donations and the construction of the temple, as well as to engage in pastoral work, primarily among local workers. Such a specific direction of spiritual work was connected with the spread of socialist ideas among the working class in Galicia, and Catholic Church had to respond to contemporary social problems, especially since socialist slogans contained anti-clerical elements.

The Society of Jesus arrived in the city in January 1904, but at the end of October 1905, the leadership of the order decided to end the mission. The article examines the stay of the Society of Jesus in Stryi at that time, highlights the activities of the Jesuits in the city.

Keywords: Society of Jesus, Jesuits, Stryi, Lviv Archdiocese, Roman Catholic Church.